

Kommunstyrelsen

Motion – Kartläggning och samordning av arbetet med elever med omfattande frånvaro

Motion den 18 november 2019 från Tomas Ottosson och Fredrik Holmqvist (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige noterar att det redan åligger huvudmän och hemkommun att arbeta för att elever ska fullgöra sin skolplikt och att samverka för elevers bästa. Då det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen anses motionen vara färdigbehandlad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott, socialnämnden och utbildningsnämnden har yttrat sig över en motion om kartläggning och samordning av arbetet med elever som har omfattande frånvaro. Samtliga remissinstanser framhåller vikten av detta arbete och att det pågår. Ansvarsförhållandena för samtliga inblandade i en elevs frånvaroproblematik, från vårdnadshavare till rektor, huvudman och hemkommun är reglerat i skollagen.

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott noterar liksom utbildningsnämnden att det därför redan åligger huvudmän och hemkommun att tillse att skolplikten fullgörs.

Utbildningsnämnden kommer att behandla ett ärende som redovisar frånvarostatistiken utifrån huvudmännens rapportering på sitt sammanträde i juni. I november kommer nämnden dessutom att behandla ett ärende som rör riktlinjer för skolpliktsarbetet och som en del av översynen ska även utbildningsnämndens samordningsansvar att ingå. Mot bakgrund av remissvaren om hur nämnderna arbetar med elevers frånvaro och att det redan åligger huvudmän och hemkommun att arbeta för att elever ska fullgöra sin skolplikt och att samverka för elevers bästa, bedöms det redan pågå ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Förslagen i motionen

Motionärerna menar att kommunens riktlinjer lägger mycket av ansvaret för elevernas problematiska frånvaro på föräldrarna, att det ofta finns problem i familjen som gör att föräldrarna inte klarar det utan stöd. Vidare anser motionärerna att det inte har gått att få

statistik om hemmasittare i Nacka. Motionärerna menar att på grund av att många elever går i fristående skolor så har kommunen inte fullständig insyn i hur det faktiskt ser ut.

Motionärerna anser också att stort ansvar läggs på de enskilda kommunala skolorna – det kan vara svårt för dem att veta om frånvaron beror på sjukdom eller har andra orsaker.

Enligt motionärerna har allt fler kommuner någon form av arbetsgrupp, ofta bestående av personal från dels socialtjänsten, dels från skolans område som arbetar tillsammans med den här elevgruppen. Motionärerna yrkar mot denna bakgrund

1. att det görs en samlad redovisning av hur det ser ut med frånvaron/hemmasitteriet i kommunen (frånvaro som inte beror på sjukdom).
2. att man utreder hur kommunens olika kompetensområden kan samarbeta kring arbetet med hemmasittare, t ex genom att skapa en grupp som kan stötta i arbetet med elever med omfattande frånvaro.”

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Den här motionen har remitterats till kommunstyrelsens verksamhetsutskott, socialnämnden och utbildningsnämnden. Nedan sammanfattas deras utredningar och beslut samt stadsledningskontorets samlade bedömning.

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott

Nacka kommun har en rutin för uppföljning av närvaro och bevakning av skolplikt samt en handlingsplan och åtgärder för arbetet med detta. I detta arbete är samverkan mellan skolan, vårdnadshavare och andra funktioner viktig.

Inom Valfärd skola arbetar rektor, lärare och elevhälsan med att ta fram det stöd och de åtgärder som kan vara nödvändiga för att eleverna ska fullgöra sin skolgång i enlighet med skollagens krav. Arbetet med detta är prioriterat. Elevfrånvaron följs upp på individnivå och samverkan sker med vårdnadshavare på olika sätt. Elevhälsans medverkan är en viktig faktor för att få kunskap om eventuella bakomliggande problem som psykisk ohälsa eller sociala problem. Samverkan kan därför ske med andra aktörer utanför skolan. Valfärds skolas bedömning är att det skulle vara av stort värde att samverkan ytterligare förstärks med andra enheter, som socialtjänsten, för att samordna arbetet med elever som har problematisk frånvaro. Kommunstyrelsens verksamhetsutskott föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete med redovisning av frånvaro hos elever samt att samverkan mellan olika verksamheter inom kommunen ingår i arbetet med att elever ska fullgöra skolplikten. Detta arbete är prioriterat och fortsatt utveckling av samarbetet är viktigt för att alla elever ska fullgöra sin skolgång.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Socialnämnden

Av barn- och familjeenhetens utredning med anledning av motionen noteras att kommunens anhörigstöd uppmärksammat att antalet föräldrar till hemmasittare över 18 år

ökar. Detta är en signal om vikten att agera på skolfrånvaro i tid. Om problemen med att få skolpliktiga barn att komma till skolan har blivit stora, kan socialnämnden bevilja insatser för elever med hög skolfrånvaro. Beviljade insatser har då varit hemmasittarprogram och dagbehandling med skola. Det konstateras vidare att när dessa insatser beviljas är problemen mycket omfattande. Innan problemen har blivit så omfattande kan eleven ansöka om kontaktperson och föräldrar kan få stöd genom familjebehandling.

Barn- och familjeenheten har tidigare ställt sig positiv till att förbättra samverkan med berörda aktörer för att förebygga skolfrånvaro. Barn- och familjeenheten menar att i dag är det upp till varje skola att bestämma hur de lägger upp arbetet och utformar rutiner med att uppmärksamma barn med omfattande frånvaro. Ofta får barn- och familjeenheten kännedom om skolfrånvaro när problemen har blivit stora.

Barn- och familjeenheten ser ett behov av ett mer fokuserat samarbete kring barn med omfattande skolfrånvaro utöver det som idag bedrivs i den lokala samverkansgruppen kring barn i behov av särskilt stöd, BUS (barn- och ungdomspsykiatri, barn- och familjeenheten och utbildningsenheten). Det är viktigt att nå ut till ungdomar i ett tidigt skede och socialtjänsten och skolan har delat ansvar för att familjerna inte bollas fram och tillbaka. Många kommuner arbetar i ett team med olika kompetenser för att erbjuda ett sammanhållet, brett stöd till eleven och till hela familjen. Barn- och familjeenheten ser ett behov av att initiera en utredning gällande skolfrånvaro - hur kommunens olika enheter och nämnder kan samarbeta kring hemmasittare. Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige bifaller förslagen i motionen på så sätt att kommunen ska utreda hur kommunens olika enheter och nämnder kan samverka kring hemmasittare. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Utbildningsnämnden

Av utbildningsenhetens utredning framgår ett förtydligande avseende ansvarsfördelningen enligt skollagen då det i motionen framgått vissa missuppfattningar på området. Skollagen har förtydligats avseende skolpliktsansvaret bland annat gällande elever med upprepad eller längre frånvaro, oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig. Liksom tidigare har vårdnadshavare en skyldighet att tillse att deras skolpliktiga barn kommer till skolan. Vårdnadshavare kan av hemkommunen föreläggas med vite om de brister i sitt föräldraansvar. Rektor har en skyldighet att skyndsamt utreda orsakerna till frånvaron i samråd med elev, vårdnadshavare och elevhälsa. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Rektor ska också skyndsamt anmäla frånvaron till sin huvudman som i sin tur har en skyldighet att tillse att eleverna i deras skolor fullgör sin skolgång. Vidare ska huvudmannen anmäla frånvaron till elevens hemkommun, vilken enligt Nackas organisation och ansvarsfördelning är utbildningsnämnden. Enligt skollagen gäller rapporteringskravet samtliga huvudmän, såväl kommunala som fristående, i och utanför kommunen.

Hemkommunen har ansvar för skolplikten och ska tillse att eleverna garanteras sin rätt till utbildning. Hemkommunen ska också i frågor som rör skolpliktiga elever vid behov samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs. Utbildningsnämnden kommer vid sitt sammanträde i juni att få en samlad redovisning av den rapportering som huvudmännen lämnat om elevers upprepade eller längre frånvaro. Vad som är betydande eller längre frånvaro är inte definierat i skollagen, utan en bedömning som varje rektor och/eller huvudman måste göra. Enligt skollagen har hemkommunen ansvar att samordna insatser för elever med upprepade eller längre frånvaro. Hur detta ska ske på bästa sätt i Nacka kommer att ingå som en del i revideringen av riktlinjerna om skolplikt som ska behandlas vid utbildningsnämndens sammanträde i november. Förslaget om att utreda olika kompetensområden och skapa en grupp som kan stötta arbetet med elever med problematisk frånvaro ligger inte inom utbildningsnämndens ansvarsområde. Det är upp till varje huvudman att bestämma hur de bäst ska arbeta för att uppfylla skollagens krav på att tillse att eleverna i deras skolor fullgör sin skolgång. Utbildningsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

1. Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionens första yrkande samt del av det andra yrkandet som avser att vid behov samordna insatser.
2. Kommunfullmäktige beslutar avslå motionens andra yrkande avseende förslaget att utreda olika kompetensområden samt skapa en grupp som kan stötta arbetet, då insatser för att uppfylla skollagens krav på att tillse att elever fullgör sin skolplikt är för respektive huvudman att bestämma om. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Stadsledningskontorets samlade bedömning

Det är ett angeläget problemområde som motionärerna tar upp i sin motion, vilket också framgår av remissinstansernas utredningar. Det nationella uppdraget för grundskolan är att alla elever ska klara kunskapskraven och bli behöriga till gymnasieskolan. En ofullständig utbildning försvårar ett aktivt deltagande i såväl yrkes- som samhällslivet, vilket i sin tur kan leda till utanförskap. Tidiga åtgärder är ofta avgörande för att eleven ska återgå till skolan och fullgöra sin utbildning. Skollagen är tydlig med vilket ansvar samtliga inblandade har avseende skolplikten – från vårdnadshavare till rektor, huvudman och hemkommun. Hur arbetet ska utformas för att bäst stödja denna elevgrupp, utifrån skollagens krav, är upp till varje huvudman att besluta om.

Mot bakgrund av remissvaren om hur nämnderna arbetar med elevers frånvaro och att det redan åligger huvudmän och hemkommun att arbeta för att elever ska fullgöra sin skolplikt och att samverka för elevers bästa, bedömer stadsledningskontoret att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Utifrån denna notering föreslås motionen anses vara färdigbehandlad.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

De föreslagna åtgärderna som rör kartläggning och samordning av arbete med elever som har omfattande frånvaro ingår redan i det nationella uppdraget som huvudmän och hemkommun har och därmed i finansieringen av dessa verksamheter.

Konsekvenser för barn

Skollagens skrivningar om skolplikt, frånvarohantering och samverkan syftar till att barns rättigheter ska tillgodoses. Av artikel 6 i barnkonventionen framgår att ett barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Rätten till utveckling handlar om att barnet ges de bästa förutsättningarna för att utvecklas som individ. En ofullständig utbildning försvårar ett aktivt deltagande i såväl yrkes- som samhällslivet, vilket i sin tur kan leda till utanförskap. Det är därför av största vikt att elevers frånvaro snabbt utreds och att adekvata åtgärder sätts in i ett tidigt skede. Principen om barnets bästa, till exempel rätt till hälsa och utbildning samt utveckling, innebär att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Samverkan mellan olika enheter med olika ansvarsområden kan vara avgörande i bedömningen och fastställandet av barnets bästa.

Bilagor

1. Motion – Kartläggning och samordning av arbetet med omfattande frånvaro
2. Protokollsutdrag (inklusive tjänsteskrivelse) från kommunstyrelsens verksamhetsutskott den 17 mars 2020 § 16.
3. Protokollsutdrag (inklusive tjänsteskrivelse) från socialnämndene den 24 mars 2020 § 29.
4. Protokollsutdrag (inklusive tjänsteskrivelse) från utbildningsnämndens den 20 februari 2020 § 12.

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Jill Salander
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten